

(Izjela vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Izjela daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostor:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

1937-YEAR XXX Cena lista je \$0.00 Printed as second-class matter Jan. 1, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 2. DECEMBRA (DEC. 2), 1937. Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 235

Japonske avtoritete zasegle ameriški parnik v Šanghaju

predstavnik japonskega poslaništva ovrgeti trditve, da so mornarji vrgli ameriško zastavo v vodo po zasegi parnika. Japonci okupirali kitajske utrdbe. Nanking, glavno kitajsko mesto, se pripravlja na obrambo

Šanghaj, 1. dec. — Diplomatični krogi so dobili zagotovilo, da bodo Japonci vrnili ameriški parnik, ki so ga večeraj zasegli. Ameriški konzularni predstavniki so takoj vložili protest proti zasegi parnika. Vest, da so Japonci mornarji vrgli ameriško zastavo v reko Wangpu po zasegi parnika, je bila zanikana. Predstavnik japonskega poslaništva je dejal, da so kitajski mornarji odstranili ameriško zastavo in jo odnesli na kitajsko ladjo, ki se je nahajala v bližini. Ameriški generalni konzul Lawrence E. Gauss je poslal oster protest japonskim avtoritetam, ker so zasegle parnik. Neko potrdilo pravi, da so Japonci zasegli dva druga parnika, ki sta imela razbojevalno italijansko zastavo, nakar so tudi italijanski konzularni predstavniki vložili protest pri japonskem konzulu v Šanghaju.

Japonske čete so večeraj zasegle kitajske utrdbe pri Kwangsinu in Kiagjinu, na severni in južni točki kitajskih obrambnih linij, katero so Kitajci okupirali pri umiku iz Šanghaja. S tem je bil prodiranje japonskih kolon proti Nankingu, glavnemu kitajskemu mestu, olajšano. Zgodnja vest se glasi, da bodo japonske ladje kmalu prišlele bombardirati Nanking.

Kitajski brambovci se stalno umikajo pred japonsko vojno močjo, ki prodira proti Nankingu. Kitajci gradijo barikade in napli so osem vhodov ob zidovih, ki obdaja glavno mesto.

Medtem, ko se Nanking pripravlja na obrambo, mednarodni pritiska na japonske militaristične avtoritete, naj določijo ustanovitev varnostne cone v Nankingu, kjer naj bi dobili varnostne prebivalce, ko se bo bitka za posest glavnega mesta pričela. Odbor je poslal apel avtoritetam, da se v zadnji teden, toda prej, ne prejel odgovora.

Washington, D. C., 1. dec. — Državni departmet je sinoči prejel uradno poročilo od ameriškega generalnega konzula v Šanghaju, da so japonski mornarji zasegli ameriški parnik, ki je bil zasidran v bližini francoske konzulije v Šanghaju. Državni departmet je nato brzojavil konzulu, naj pošlje podrobne informacije o incidentu.

Organiziranje hotelskih delavcev v New Yorku

New York. — V vseh newyorških hotelih so razne unije prišle v večjo kampanjo za organiziranje delavcev pod praporom ADF. V tej kampanji sodelujejo unije restavracijskih delavcev, elektrikov in operativnih delavcev. Od hotelske zveze zahtevajo 40-urni teden v mesecih decembru in januarju, kar druge delavce, plačane po študijski, starostne pravice, enako plačilo za enako delo, plačo in polni nadurnik in unijako delavstvo.

Ameriški mornarji obtoženi revolte

Baltimore, Md., 1. dec. — Stičnina ameriških mornarjev, ki so okupirali sedečo stavko v znak protestne, so pristaniščnim delavcem, ki se je njihove parnike nahajali v pristanišču tuje države, vladarstva veleporota obtožila za revolte. Obtožnica bazirana na zakonu proti punitu. Ako bi bili mornarji krivi, jih čaka zapora pet let in plačitev denarja kazni tisoč dolarjev.

Domače vesti

Novice iz Minnesote
Na Elyju je 30. novembra umrl Anton Suštar, star 70 let in rojen v Lokah pri Kamniku na Gorenjskem. Bil je očim br. F. A. Vidra, gl. tajnika SNPJ in član društva 20 SNPJ. — Frank Prasnjak iz Hibbinga, star 28 let in nahajajoč se na dopustu iz kempe CCC v Lanesboru, Minn., se je zadnje dni po neustreli iz lovske puške, katero je čestil. — V Chisholmu je umrl Andrej Modrič, star 67 let. Pred 30 leti se je priselil v Minnesoto iz Calumeta, Mich., in tu zapuščal dva sinova in dve hčeri. — John Benko iz Orre, Nett Lake, je zadnje dni ustrelil izredno velikega srnjaka. — Louis Žitnik, srednješolski dijak iz Gilberta, se je zadnje dni mudil v Chicagu na razstavi živine in žita. Prišel je na stroške Farmškega biroja v Duluthu, ki je mladega Žitnika s tem nagradil pred tremi tedni v kontestu glede najdebelejšega krompirja.

Vesti iz La Salle
La Salle, Ill. — Delavske razmere so se poslabšale in mnogo slovenskih delavcev je dobilo nezadovoljne počitnice na zimo. — Dne 8. dec. bo imel Gospodarski klub sejo in naši lovci so poskrbeli za okusna zajtrka bedra po seji. To naj bo opozorilo za članov in njihove prijatelje, da gotovo pridejo. — Ana Kladnik iz Oglesbyja je na poti okrevanja v bolnišnici v Spring Valleyju, kjer je prestala težko operacijo na želcu. — Kakor vsako leto, tako se tudi letos vrši letna seja delničarjev Slov. doma v La Sallu ob koncu decembra.

Clevelandске vesti

Cleveland. — Te dni je umrla Mici Grbec, stara 30 let in rojena v Kenmoru, O., kjer zapuščala dve sestri, v Buffalu, N. Y., pa brata. — V mestni bolnišnici je tudi umrla Ana Primovič, roj. Plut, stara 27 let in rojena v Clevelandu. Tu zapuščala mater, brata in dve sestri.

Roosevelt priporoča redukcijo

Sklad za gradnjo cest naj se zniža

Washington, D. C., 1. dec. — Predsednik Roosevelt je večeraj naslovil na kongres novo poslanično, v kateri priporoča drastično redukcijo federalnih izdatkov pri gradnji avtinskih cest z namenom, da bo administraciji možno uravnovešati proračun v prihodnjem fiskalnem letu. Predsednik priporoča kongresu, naj zniža vsoto 214 milijonov dolarjev — dovoljeno za leto 1939 v svrhu posojil posameznim državam za gradnjo avtinskih cest — na 125 milijonov dolarjev.

Mussolini se smeje polomu veselil v Bruslju

Milan, Italija, 1. dec. — Mussolinijev list Popolo d'Italia je večeraj izrazil veliko zadovoljnost nad fiaskom konferencie devetih sil v Bruslju glede japonsko-kitajskega konflikta. List piše: "Hinavci bi bili, če nas ne bi veselilo, da je konferenca padla v vodo. Malo znanja zgodovine, geografije in diplomacije bi jih lahko podučilo, da ne morejo ničesar doseči napram Japoncem. Kaj morejo Združene države, Velika Britanija in Francija storiti skupaj ali posamezno Japoncem? Nič — kajti Japonci je nepremagljiva..."

Svetovna delavska fronta proti fašizmu

Sporazum med obema strokovnima internacionalama

Moskva. — (FP) — Prvič po dolgih letih bratovornega boja je prišlo do zblizanja svetovnega strokovnega organiziranega delavstva, ko je bil v Moskvi zadnje dni podpisan sporazum med svetovskimi unijami in Mednarodno federacijo strokovnih unij. Pri pogajanjih v Moskvi sta sodelovali zastopala Leon Jouhaux, tajnik francoske delavske federacije in podpredsednik strokovne internacionalne, in Walter Schevenels, njen glavni tajnik. Sovjetske unije je zastopal Nikolaj M. Shvernik in drugi.

Sporazum ne določa organkega združenja ali spojitve obeh internacional, toda logično vodi v to smer. Za enkrat določa le enotno fronto proti fašizmu. Izreka se "za kooperacijo med vsemi nefašističnimi delavci v vseh delah proti vojni in fašizmu."

Ta sporazum obeh strokovnih internacional je odgovor svetovnega delavstva Mussoliniju, Hitlerju in japonskim imperialistom, ki so nedavno sklenili mednarodno fašistično fronto "proti komunizmu". Ta antifašistična fronta šteje okrog 40 milijonov delavcev, od katerih jih spada 17 milijonov v Mednarodno federacijo strokovnih unij.

Važen odlok delavskega razsodišča

Volitve v tovarni poljedelskih strojev

Washington, D. C. — (FP) — Federalno delavsko razsodišče je podalo najvažnejši odlok v svoji zgodovini, ko je odredilo volitve v tovarni Allis-Chalmers Mfg. Co., West Allis, Wis., pri katerih bodo člani poklicnih unij odločili o reprezentaciji pri kolektivnih pogajanjih. V tovarni te družbe je upošlenih 10.000 delavcev in med temi jih je 7000 organiziranih v industrijski uniji, uniji združenih avtinskih delavcev. Ostali so člani poklicnih unij, izmed katerih je unija električarjev najmočnejša.

Odlok razsodišča ni bil soglasen. Edwin S. Smith, član razsodišča, je ugovarjal stališču večine, ker je dovolila, da manjšina lahko odloča o reprezentaciji pri kolektivnih pogajanjih in s tem ogroža interese večine. To proceduro smatra Smith za nedemokratsko metodo.

Ameriška delavska federacija je že prej zahtevala, da se morajo volitve vršiti separatno, ker je med delavci v tej tovarni 11 poklicnih unij. Šest izmed teh ni ugovarjalo proceduri razsodišča, tri druge, ki imajo negativen število članov, pa so bile diskvalificirane.

Allis-Chalmers Mfg. Co. izdeluje poljedelske stroje in drugo masinerijo. Njen čist profit lansko leto je znašal \$4.000.000. Bratovščina električarjev je bila najbolj aktivna v kampanji, da razsodišče razpiše separatne volitve.

Protest proti odločitvi delavcev

Boston, Mass. — Svet mornarjskih unij in krajevna organizacija ladjegradniških delavcev sta poslala protest proti odločitvi delavcev iz vladne ladjedelnice v Bostonu kakor tudi iz ladjedelnice Bethlehem Shipbuilding Co. v Quincyju, C. Swansonu, mornariškemu tajniku. Protest sta dobila tudi senatu David I. Walsh in kongresnik R. B. Wigglesworth.

FRANCOSKA POLICIJA IŠČE SKLADIŠČA OROŽJA

Nadaljnje podrobnosti protivladne zarote odkrite

ZVEZA MED ZAROTNIKI IN FAŠISTI

Pariz, 1. dec. — Francoska policija išče tajna skladišča oklopnih avtov, strojnih pušk in bodečih šice. Prelaskava, katero vodi notranji minister Marx Dormoy in njegovi policijski pomočniki, je zdaj odkrila tajen sestav šifer revolucionarne organizacije "Comité Secret d'Action Revolutionnaire". Pravi, da je bila ta dobro organizirana militaristična grupa po vzoru Hitlerjevih rujavosrajnikov v Nemčiji.

Člani te organizacije so se pripravljali na puč, ki naj bi strgomogavl republiko in vzpostavil monarhijo. "Les Cagoulards" (okupanci fašisti) so del razgaljene revolucionarne organizacije.

Najmanjša enota te organizacije je bila grupa enajstih mož. Tri grupe so tvorile enoto, štiri enote bataljon, dva bataljona regiment, dva regimenta brigado in dve brigadi divizije 1056 mož. Vsaka divizija je imela svoj generalni štab in opravljala je regularne funkcije militarističnega štaba. V načrtu je bilo, da člani teh divizij nosijo slične uniforme kot člani narodne garde. Po poročilih, ki ga je sinoči objavil komunistični list Le Soir, je bil namen zarotnikov ustvariti konfuzijo med ljudmi, da ne bi vedeli, kateri so legalni hranilci zakona in reda in kateri so člani revolucionarne organizacije, kakor hitro bi izbruhnil puč.

Vsak član revolucionarne organizacije bi imel biti oborožen z revolverjem, puško in ročnimi granatami, vsak bataljon pa naj bi imel svoje tajno skladišče orožja in streliva. Ta skladišča, kjer so nakopičeni tanki, strojnice in drugo orožje, policija sedaj išče.

Policija je dobila dokaz, da je revolucionarna organizacija dobivala orožje in strelivo iz Italije in Nemčije. Vsi, ki so postali člani te organizacije, so morali položiti prisego, ki se je glasila: "Prisegam zvestobo revolucionarni organizaciji kakor tudi absolutno tajnost in pokorščino. Pokoril se bom vsem poveljem in odredbam svojih predstojnikov."

Kazen za izdajstvo je bila smrt. Člani revolucionarne organizacije so se poznali med seboj ne po imenih, temveč po številkih, voditelji pa po izmišljenih priimkih. General Edouard Duseigneur, bivši načelnik armadnega štaba in letalski minister, je bil na primer znan pod imenom "nadakof". On je bil razkrinkan kot zaveznik načelnika revolucionarne organizacije in se sedaj nahaja v ječi.

Filmski igralci pomagajo španskim sirotam

Hollywood, Cal. — Filmski igralci so se odzvali apelu, naj prispejajo na pomoč španskim sirotam. Izvolili so odbor, v katerem so Franchot Tone, Florence Eldridge, Richard Arlen, Melvyn Douglas, Edward Arnold in drugi prominentni filmski igralci. Ta bo pobiral prispevke zaeno pa bo izdal milijon znak z geslom: "Darujte žrtvam fašističnih bomb." V načrtu je več prireditvev, na katerih bodo nastopile filmske zvezdnice in zvezdniki, da se izbere velika vsota denarja, ki bo potem poslana v Španijo. Splošna kampanja se prične 5. decembra in trajala bo dva tedna.

Stavka avtobusnih voznikov efektivna

Skebaki šoferji ogražajo življenje potnikov

Cleveland. — (FP) — Po izjavi uradnikov bratovščine Railway Trainmen je stavka avtobusnih voznikov pri Greyhound liniji efektivna. Stavka je razširjena na 14 držav centralnega zapada in vzhoda. Unija pravi, da je promet reduciran na 20% od normale. Družbo je obtožila, da ogroža življenje pasadirjev, ker ne da skoraj nobenega počitka skebakim šoferjem.

Stavka je popolnoma paralizirala avtobusni promet v Philadelphiji, Pittsburghu, Indianapolisu, Bostonu in v več manjših mestih. Skoraj popolnoma je ustavljen promet v Chicagu, Clevelandu, St. Louisu, Limi (O.). Stavka se še vedno razširja.

"V rokah imamo dokaz," je rekel pomočni predsednik bratovščine S. R. Harvey, "da družba krši zvezne zakone. Vozniki delajo po 24 ur brez spanja. Mnogo jih je nelakanih. Nekateri vozijo 700 do 1000 milj brez spanja. Ako bo to trajalo, tedaj je nevarnost, da bo prišlo do nesreč."

Clevelandsko časopisje je hlastnilo po družinski izjavi, da vozniki zaslužijo od \$190 do \$258 na mesec. Harvey je rekel, da je to "velika laž. Zelo redki so, ki zaslužijo nad \$200 na mesec. Iz svojega zaslužka pa si morajo nabaviti uniformo in šoferesko dovoljenje, ki marsikatero voznika stane \$45 na leto."

Unija zahteva zvišanje plače na pet in pol centa od milje in garancije 300 milj na dan. Šoferji zdaj prejajo 3.61c na miljo brez vsake minimalne garancije. Stavka je bila oklicana po šestih mesecih brezplodnega pogajanja.

Milijon delavcev izgubilo zaslužek

Kongresnik urgira gradnjo stanovanj

Washington, D. C. — (FP) — Kongresnik Maury Maverick, progresivci iz Texasa, je dejal, da je dobil zanesljive podatke, ki kažejo, da je čez milijon delavcev izgubilo zaslužek v zadnjih desetih tednih. Kritiziral je sedaj ministracijo, ker ni podvzela nobene učinkovite akcije, da ublaži krizo, zaeno pa je predložil program, da vlada prične izvajati program gradnje stanovanj na široki podlagi. Ta naj vključuje tudi podiranje "slumskih" predelov v velikih industrijskih mestih.

Njegov načrt je, da vlada zgradi najmanj 500.000 hiš letno v prihodnjih desetih letih. Te naj nadomestijo nesani tarne stanovanja. Vlada naj nudi zadostno oskrbo brezposelnim, čeprav to pomeni zvišanje stroškov. Dejaj je, da vsota \$1.500.000.000, ki jo je kongres določil v te svrhe v fiskalnem letu, ne bo zadostovala.

"Ako se bo administracija uklonila pred interesi, ki zahtevajo davčno olajšavo, tedaj bo pospešila polom," je dejal Maverick.

Mussolinijeva žena je diktator doma

Rim, 1. dec. — Mussolini si je naročil letalo za svojo družino. Večkrat je vzel svojo ženo na prvi polet. Ko sta prišla na letališče Litoria, je Mussolini hotel letalo kratiti po starem običaju s steklenico šampanca. Žena mu je pa prepovedala razbiti steklenico in razliti šampanec. Mussolini se je pohlavno udal in se je simbolno dotaknil s steklenico letala.

PROGRAM ADF GLEDE POBLJANJA DEPRESIJE

Izboljšanje odnošajev med delavci in delodajalci

MAGNATJE GRMA-DIJO PROFITE

Washington, D. C. — (FP) — Ameriška delavska federacija je v svojem mesečnem bulletinu objavila program, ki bi po njenem mnenju oživel industrijske aktivnosti in preprečil novo gospodarsko krizo. Program vsebuje šest točk in bazira na ugotovitvi, da je kupna aila padla na stopnjo, ki daleč zaostaja za produkcijo v prvih mesecih tega leta. Kakor hitro bodo zaloge blaga, ki je nakopičeno v skladiščih, izčrpane, bodo industrijske aktivnosti oživele.

Program federacije, ki naj bi ga izvajale industrije in vlada, vsebuje naslednje točke:

Vzdržitev mesnega standarda in uposlenosti na najvišji možni stopnji. Industrije, ki imajo velika naročila in delajo profite, naj zvišajo mezo. Pospešitev produkcije v težkih industrijah in izvajanja programa gradnje stanovanj. Točno izplačevanje bresposelnostne podpore v 22 državah, ki so sprejele zakone za varovanja proti bresposelnosti, da se tako poveča delavska kupna aila. Uveljavljenje ukrepov, ki naj bi utrdili zaupanje v blago. Izboljšanje odnošajev med delavci in delodajalci preko kolektivnega pogajanja.

Buletin Ameriške delavske federacije napoveduje, da bo sedanji zastoj v produkciji kmalu končan. "Več faktorjev je, ki kažejo, da bodo industrijske aktivnosti oživele v bližnji bodočnosti," je rečeno v bulletinu. "Teorija, da so visoke meze odgovorne za zastoj v produkciji, je napačna. Prav one industrijske korporacije, ki so zvišale meze, izkazujejo velike profite. Te lahko plačujejo višje meze, ker je to le priznanje načela, da morejo delavci dobiti večji delež od bogastva, ki ga producirajo. Porast kupne sile na splošno je bistvenega pomena, da bodo delavci lahko kupovali blago in produkte ameriških industrij."

Voditelji krojačev urgirajo spravo

Eksekutiva unije apelira na ADF in CIO

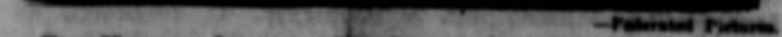
New York. — (FP) — Eksekutiva krojaške unije International Ladies Garment Workers je na svoji seji te dni sprejela resolucijo, s katero apelira na voditelje ADF in CIO, naj se čim prej zedinijo za spravo delavstva. Sprava naj sioni na priznanju principa industrijskega unionizma v masnih industrijah, pravi resolucija.

Eksekutiva te unije pravi, da sovražniki delavstva lakorlačajo razkol za splošen napad na vse delavsko gibanje. Resolucija svari pred nevarno situacijo, ki nastaja za delavstvo vsled nove depresije in pravi, da je kardinalna potreba, da pride čim prej do sporazuma.

"Čim prej delavstvo ustvari enoten blok proti koncentriranim napadom nanj, toliko bolj bo za njegove organizirane sile in tudi za splošni ekonomski dobrobit dežele," zaključuje resolucija. Eksekutiva je podprla predsednika unije Davida Dubinskyja, ki si močno prizadeva v tekočih pogajanjih, da pride čim prej do združenja.

Sovražniki betona

Pred 50 leti . . .

Ray Hanson, farmar v Bingham Laku, Minn., ki je zmagal pri izbiri najboljših kmetijskih strojev pri izbiri kmetijskih strojev, katere so se udeležili farmarji iz šestih držav.

Vesti iz Jugoslavije

(Glasnik poročila iz Jugoslavije.)

NASLEDOVANEGA VLOMILCA URBANCA SO PRIJELI

Pred poldrugim mesecem je pobegnil iz kaznilnice v Srbiji, zdaj so ga v Pristavi ob Krki prijeli.

Dne 18. novembra je orožnik, ki je uspešno prijel vlomilca in ga, ki je poln mesec bil strah in trepet ob Krki.

Poročali smo že, da je bil Urbanec zaradi tatvin in vlomov obsojen pred dvema letoma na 10 let roboje, da je bil zaprt v niški kaznilnici v Srbiji, odkoder pa je 2. oktobra pobegnil in se kmalu nato pojavil v svojem rodnem kraju, na krškem polju, kjer je bil več vlomov. Orožniki so ga iskali, toda vsa truda je bil nad mesec dni zaman. Morali so računati tudi na to, da Urbanec ne bo zlepa udal. Toda ob aretaciji se je ta govorica o Urbanecu oboroženosti spremenila v govorico, kakor se je tudi pokazalo, da ima denarja kot peška. Orožniki so ga prijeli popolnoma brez truda, oborožen ni bil, denarja ni imel.

Kako so ga prijeli? Na Martini nedeljo je Urbanec z nekim prijateljem praznoval martinovje v Trški gori pri Krškem. Tada orožniki so izvohali, da se nahaja iskani vlomilec v gorici, da so mahili tja. Toda Urbanec je nevarnost opazil in se poglaval, da so bile neresnične govorice, da ima denarja kot peška. Orožniki so ga prijeli popolnoma brez truda, oborožen ni bil, denarja ni imel.

Naslednji dan popoldne sta dva ustanjevska orožnika prišla v Pristavo in sta pri Kosovi domači zaduhala ostri vonj po jodolnu. Sli sta za vonjem in opazili pod kozolecem nekaj nametane sena. Zazdalo se jima je, da je v njej, prinesla sta lestev, razstavila po lestvi vsak z ene strani na kozolec in našla v senu spešnega — Urbanca, ki ga je ropot in kvišku, orožniki sta namerila puški, Urbanec je dvignil roke in zaprosil: "Gospodje, nimam orožja, ni me treba zaklati!" Mirno se je dal kleniti, nakar sta ga orožnika pripeljala na orožniško postajo v Kostanjevici.

Urbanec sam je izpovedal, da tako strašen, kakor so ga silili v listih, in da orožja sploh ni imel. Misli pa je, da ne bodo prijeli, ker se je kljub hotel vsak drugi dan seliti na drugo. Pri njem so našli srebrno uro in dve steklenici rakije, da si je mazal z njimi, ki se je močno ognjila. V nedeljo 19. novembra so ga orožniki iz Kostanjevice odpeljali v novo mesto, in sicer v avtomobilu, ki ga je dal na razpolago domaški odvetnik dr. Globevič, ki je že izjavil, da bo popolnoma branil Urbanca pri sodni razpravi, kjer bo odgovarjal grehe zadnjega meseca pa tudi za nekatere grehe iz predjuga časa, ki so jih šele zdaj prijeli.

O Urbanecu se je zadnji mesec razpisal po Dolenjskem poseben kakovostni dosežek nekatere roparji. Govorili so namreč, da je to "razbojnik prikup-sorte", ki bogatim jemlje in vsem daje. Tako pripovedujejo po tole dogodivščino: Urbanec je na kočarico, ki brzdsko tar, ker mora vrniti v dveh dneh razpisu posestnice na dražbo, prišel in si sklene pomagati, na kar je na roku 5 tisočakov, ki je bila vaa srečna odnese bodevemu vaškemu skupuhu. Toda tisto noč je Urbanec vlomil pri razpisu in ta denar odnesel. Tako rekel ženo in njen gruntek, ki je bil vendarle ob svojo 5000 din. Seveda je vse to le

pravljica, kakršnih so vedeli zadnje tedne več na Dolenjskem. Zato ob takem slovesu ni čudno, da je ljudstvo s simpatijo spremljalo Urbančovo skrivanje in da so mu zdaj ob aretaciji prinesli mnogo cigaret in mesa. Neka radovedna žena ga je ob tej priliki vprašala, katera ljubica mu je bila najbolj zvesta, pa je rekel: "Zandarska puška in bajonet."

O tem, kako je pobegnil iz niške kaznilnice in prišel do Krškega, je Urbanec izpovedal tole: V niški kaznilnici je bil zaposlen v pekarni, pa se je 1. oktobra skril v pekarni in čakal, da je straža zaklenila delavnico. Nato je splezal na podstrešje, prežagal lato, skočil s strehe na dvorišče, preplezal kaznilniški zid in pobegnil čez polje. Ko je prihitel po cesti neki avto, je Urbanec skočil v Nisavo in jo preplaval, misleč, da ga zasledujejo. Nato se je štiri dni skrival v koruzi na polju, potem je šel na postajo, splezal na vagon drv in se peljal 16 postaj daleč. Tu se je spet skril na polje med koruzo, slekel taterman-strašilo na polju in mu nataknil svojo kaznilniško obleko, sam pa se preoblekel v tatermanove cunjice. Nekaj časa je delal pri kmetih, nato pa odšel proti Beogradu, na Sremskem polju spet splezal na streho osebnega vlaka in se peljal do Siska. Od tu je šel peš do Krškega polja.

Pred dvema letoma je Urbanec rokovnjačil s pajdašem Francetom Omerzo. Ko sta bila moravška dva orožnika ustreljena od neznanega roparja, so sumili, da je ta umor zagrešil Urbanec, toda izkazalo se je, da ga je imel na vesti Omerza, ki ga orožniki niso mogli dobiti živga in je bil pri Pirošici ustreljen, ko se je upiral aretaciji. Urbanca pa so prijeli junija 1935 in je bil oktobra 1935 obsojen na deset let roboje. Sprva je sedel v mariborski kaznilnici, potem pa so ga prepeljali v Niš, ker je iz Maribora pisaril, da bo pobegnil. Toda tudi v Nišu mu je beg uspel in deležen je bil nad mesec dni svobode, svobode s preganjanjem in skrivanjem.

Kako je bila umorjena Vertovškova v Kozjem

O umoru vdove Vertovškove v Kozjem — na kratko smo o njem že poročali — naj navedemo še nekaj podrobnosti.

Ana Vertovškova, vdova po sodnem nadodvisniku, je živila na svojem lepem posestvu v Kozjem. Pri delu sta ji pomagala deklica in hlapec. Hlapec Franc Zalokar je star 30 let in je po rodu iz Košnice pri Prevorju. V nedeljo 15. nov. je do popoldne poplaval po gostlinah, po kosilu pa je stopil v gospodinjino sobo. Vertovškova je ravno sedela za pisalno mizo. Hlapec je prosil gospodinjino za denar, ta pa je rekla, da je novembrsko plačo že dobil in da denarja nima. Naročila mu je, naj skrbi popoldne za živino, ker deklica ni bilo tisto popoldne doma. Hlapec pa je videl, da ima gospodinja v predalu pisalne mize nekaj denarja, pijan je vzkipe in hotel ukrasti s silo nekaj denarja. Gospodinja je hotela to preprečiti, Zalokar pa je potegnil žepni nož in prizadel Vertovškovo štiri hude rane, od katerih je bila ena smrtonosna. Gospa se je zgrudila na tla, hlapec pa je vzel iz predala dva petstotaka, zaklenil sobo in pobegnil proti Lesičnemu. Kmalu nato je prišla k Vertovškovi neka gospa na obisk in silala iz zaklenjene sobe klice na pomoč. Pohitela je po orožnike, ki so vdrl v sobo ter našli Vertovškovo v krvi na tleh. Poklicani zdravnik je ugotovil, da je vsaka pomoč zaman. Orožniki so pohiteli za podivjanim hlapcem, ki pa je iz Lesičnega že pobegnil proti Prevorju, in sicer si je najel kar voz. V obeh krajih je v gostlinah razmetaval denar, ko pa je zagledal orožnike, je pobegnil, toda orožniki in vaščani so ga dohiteli in podrl na tla, pri čemer je Zalokar lovkega čuvaja Jazbinška ranil z nožem.

Ko so orožniki Zalokarja vodili v Kozje, ga je razburjeno ljudstvo hotelo kar linčati. Zalokar je izpovedal, da ga je alkohol podivjal, da ni vedel, kaj počenja. Prepeljali ga v celjske zaporo.

Vertovškova je zvečer poškod-
bam podlegla. Dva njena sinova
sta oficirja, ena hči je učiteljica,
poročena z učiteljem Kladnikom
v Selnici, druga hči še študira.

Sta ga oče ali sestra umorila?
— Umor 35 letnega posestniko-
vega edinega sina Franceta Okor-
nima v Trnjam pri Krašnji (Črni graben) še vedno ni po-
jasnen. Orožniki so aretirali o-
četa umorjenega in sestro v do-
mnevi, da sta ta dva izvršila ali
pripravila umor. Sestra Liza —
stara 30 let — ni marala brata,
ker bi pač brat prevzel domače
posestvo in iz tega pohlepa se je
najbrže rodila misel o zločinu.
Kakor kaže, je zasnovala in izvr-
šila zločin skupno z nekim fan-
tom, ki je pogosto zahajal k
Okornim, a je po umoru izginil
in ga ne morejo izslediti. To
potrjuje sum, da sta oba aretirana
ta jita ves čas, da bi imela
karkoli opraviti z zločinom. Tu-
di njune izpovedi same se ne uje-
majo. Verjetno torej, da gre za
nov najbolj umazan zločin od
vseh zločinov: vzeti življenje si-
nu in bratu zaradi grunta!

Albin Prepeluh umri. — Dne-
nes, 20. novembra, je nenadoma
umrl predsednik Blaznikove ti-
skarne, znani socialni delavec in
publicist Albin Prepeluh, star
komaj 57 let. Davi ob 5. uri mu
je postalo slabo, vstal je iz po-
stelje in se zgrudil; srčna kap.
Ime Albina Prepeluha je znano
tudi vsem stranim socialistom,
saj se je Albin Prepeluh zgodaj
znanel med prvimi rodovi sloven-
skih socialistov. V Ljubljani je
študiral gimnazijo, nato pa se
izobraževal sam dalje. Pisal je
mного v prvo napredno, social-
istično-masarykovsko revijo "Na-
ši zapiski" pod psevdonimom Ab-
ditus, objavljaj pa je v tej re-
vijii ter drugod tudi leposlovne
črtice pod psevdonimom Pavel
Mihalek, v Slovenskem narodu
pa je objavil in nato ponatisnil
roman "Mina" pod psevdonimom
A. P. Rušič, njegovo zbirko "Iz
nižnj življenja" — črtice — pa
so izdali socialisti Rinaldo in pri-
ateljeli v Idriji leta 1908. To nje-
govo delo je malo znano in ma-
lokdno ve, da se je za Mihalkom
skril Prepeluh. Znan je pa so
njegove knjige o socialnih prob-
lemih: Socialni problemi, Idejni
predhodniki socializma in komu-
nizma, dalje brošura o agrarnih
problemih po prevratu, zadnja
leta pa je v reviji "Sodobnost"
objavljaj spomine na prevratno
dobo, ki je zavzemal v social-
istični stranki pomembno mesto
ter je bil tudi v prvi Narodni vla-
di za Slovenijo. Po vojni je po-
stal delničar najstarejše ljub-
ljanske tiskarne, Blaznikove ti-
skarne, delniške družbe, katere
predsednik je postal in katere
lastnik je bil že več let prav za
prav on sam. Zapustil je vdovo
in tri otroke. V politično življe-
nje je že več let aktivno ni posegal.
Socialistično-delavstvo ga bo za
mного let dobrega, poštenega in
trdega sodelovanja z govornjo
in pisano besedo ohranilo v le-
pem spominu.

Apel na delavce, naj podprejo Mooneyjevo resolucijo

Washington, D. C. — Vse de-
lavske unije so bile pozvane, naj
podpirajo v kongresu predloženo
resolucijo, ki urgira gover-
nerja Californije, naj izpusti
Toma Mooneyja iz ječe. Poziv na
unije Ameriške delavske federa-
cije in Odbora za industrijsko
organizacijo vsebuje pismo, ki
ga je naslovil kongresnik Usher
Burdick, progresivni iz Severne
Dakote, tem organizacijam. "Sle-
herni, ki veruje v pravico in so
mu znane podrobnosti Mooney-
jevega slučaja, ve, da Mooney
trpi v californijski ječi za zločin,
ki ga ni izvršil," je rečeno v pi-
smu. "Mooney je žrtev omreže-
nja in v ječo so ga spravili oni,
ki so se hoteli iznebiti militan-
nega delavskega voditelja. Vsa
evidenca proti njemu — in di-
rektna evidence sploh ni bilo —
je bila ovržena. Priče, ki so na-
stopile proti Mooneyju na obrav-
navi, so po krivem prisegle."

Unija ADF zmagala pri volitvah

New York. — Mornarji, upo-
sleni na 14 parnikih, ki jih ope-
rira Eastern Steamship Co., so
se pri volitvah, ki so se vršile pod
nadzorstvom federalnega delav-
skega razsodišča, izrekli za med-
narodno unijo mornarjev, v A-
meriški delavski federaciji včlan-
jeno organizacijo, da jih ona re-
prezentira pri kolektivnih poga-
janjih. Za to unijo je bilo od-
danih 541 glasov, za National
Maritime unijo, organizacijo
CIO, pa 432 glasov. Skoro pri
vseh volitvah med mornarji, ka-
tere je doslej odredilo delavsko
razsodišče, je zmagala unija CIO.

Nizki dohodki poljedelskih delavcev

Washington, D. C. — Povpre-
ni letni zaslužek poljedelskih de-
lavcev v okraju Pawnee, Kans.,
je bil manj kot \$300. Tako poro-
ča ekonomski odsek federalne-
ga poljedelskega departamenta.
Poročilo bazira na reprezenta-
tivni študiji položaja poljedel-
skih delavcev v Kansasu.

Anglijska ladja jemlje na svoj krov španske lojaliste, katere je našla na morju v bližini španskega obrežja.

Protinacijski shod v St. Louisu

Nacijska propaganda ne kaže uspehov

St. Louis, Mo. — (FP) — Da
St. Louis odklanja mahinacije in
propagando Hitlerjev agentov, je
dokazal na protestnem shodu, ki
se je vršil v tem mestu. Protest-
ni shod so sklicale unije ADF in
CIO, postojanka Ameriške legi-
je ter liberalne organizacije pro-
ti konvenciji Amerika-Deutscher
Volksbunda, Hitlerjeve organiza-
cije v Ameriki, ki se ima vršiti
v St. Louisu.

Govorniki, ki so nastopili na
shodu, so pokazali, da demon-
stracije niso naperjene proti
nemškemu narodu, temveč proti
nacijem, ki širijo propagando v
Ameriki. Na shod so prišli tudi
representantje nemških orga-
nizacij, ki so nasprotniki nacije-
v. Glavni govornik je bil Paul P.
Hoegen, predsednik Nemškoame-
riškega novinarskega kluba.

Idejo, da se akliše protinacijs-
ki protestni shod, je sprožil
Svet ameriške demokracije, v ka-
terem so včlanjena organizacije,
ki imajo čes 200,000 članov. Go-
vorniki so naglašali, da St. Louis
ne mara nacijske konvencije, na
kateri bi nastopil Fritz Kuhn,
Hitlerjev zaupnik v Ameriki, ki
je bil pred nekaj leti v službi
avtnega magnata Forda.

Kako živi japonski kmet

"Niponska kmečka kriza nudi
tako žalostno sliko, da je človeka
aram popisati jo!" je dejal
pred zelo slabo letino 1934 min.
predsednik ototskega vzhodnega
carstva, Okada. In res nudi po-
gled v zakulisje življenja na de-
želi močnejše prevladujoče sile
na Vahodu, ki prav zdaj z vso
vnemo nadaljuje obkroževalno
politiko okrog Rumenege morja,
dokaj trlho osnovo, na kateri slo-
ni na zunaj tako močnega podvig
niponske industrializacije.

Kriza niponskega kmeta sega
daleč nazaj v l. 1860, ko je cesar
Meiji stopil na prestol in zanka-
ljal državo v vsakem pogledu pri-
lagoditi modernemu razvoju Ev-
rope. Pred industrijsko krizo je
živele ototsko carstvo prijetno,
izključno od dohodkov lastne
Toma Mooneyja iz ječe. Poziv na
unije Ameriške delavske federa-
cije in Odbora za industrijsko
organizacijo vsebuje pismo, ki
ga je naslovil kongresnik Usher
Burdick, progresivni iz Severne
Dakote, tem organizacijam. "Sle-
herni, ki veruje v pravico in so
mu znane podrobnosti Mooney-
jevega slučaja, ve, da Mooney
trpi v californijski ječi za zločin,
ki ga ni izvršil," je rečeno v pi-
smu. "Mooney je žrtev omreže-
nja in v ječo so ga spravili oni,
ki so se hoteli iznebiti militan-
nega delavskega voditelja. Vsa
evidenca proti njemu — in di-
rektna evidence sploh ni bilo —
je bila ovržena. Priče, ki so na-
stopile proti Mooneyju na obrav-
navi, so po krivem prisegle."

Da se pridele čim več riža, ki
je glavna hrana, čaja in zelenja-
ve, izrabljajo kmetje vsako ped
zemlje. V severnih krajih glav-
nega niponskega otoka lahko ho-
diš po vpe dni, ne da bi opazil
kije žitnega polja. Povsod samo
riž, v ravninah in na pobočjih,
od pešene morske obale do goz-
nega roba v gorah. Preveč dežja
v enem delu, velik hlad drugod,
pa spet strahotno razdejanje
tajfunov uniči dostikrat tretjino
najboljše letine.

Niponski riž je prvovrsten, za-
to za kmeta predrag. Vlada ga
odkupi po visoki ceni, da reši
kmete popolne propasti in ga iz-
važja. Zato kupujejo kmetje pri
kramarjih manj vredno blago,
po večini korejski in indijski riž
za prehrano. Revni kakor hrana
so tudi domovi. Preprosta opre-
ma, velik kotel za kuhanje riža,
nekaj odej in oblek v kotu, pa
slamnat plašč zoper dež — to
je vse. Pač, po koteh so navadno
prazne vreče za fosfat, drago u-
metno gnojilo, ki dostikrat stane
več kakor donese žetev. Skri-
no negovan domači oltarček kra-
luje v kotu nad vso to revščino.

Niponska nima deželnih po-
slojilnic. Izkoriščevalci so zasidra-
ni po vaseh in če zalde kmet za-
radi poroke ali smrti v težave,
ga že imajo v svojih rokah. Da-
nes cenijo dolgove niponskih
kmetov na pet milijard jenov.
Sto jenov je povprečni dolg ni-
panskega družinskega očeta. Po

Kongresnika John T. Bernard (levo) in J. J. O'Connell, vodil-
na progresivca v nižji kongresni zbornici.

Kako živi japonski kmet

statistiki poljedelskega minist-
stva znaša povprečni izkupiček
pridelka na družino 2067 jenov,
porabi pa letno najmanj 2269 je-
nov, torej več kakor pridelava.

Padec cen riža in svilje iz kolo-
niji je krizo še pospešil. Tri peti-
ne niponskega prebivalstva tako
rekoče stradajo. Samo predlan-
skim je morala vlada na svoje
stroške prehraniti 280,000 šol-
skih otrok. Izmed 12,000 nabor-
nikov je bilo v kraju Aomori,
kljub strogi izbiri potrjenih le
2000 mladeničev, vsi ostali so bi-
li zaradi prešibkega telesa zav-
rnjeni.

Vsako leto se odtaka milijon
ljudi s kmečkega podeželja v
mesta. Mnogi dninarjev, po-
stopačev in brezposelnih naraš-
ča, kmetije propadajo. Posebno
cvete zadnje čase na podeželju
kupčija z dekleti. Bolje rečeno,
kmečka dekleta "posojajo" proti
primernemu plačilu za tovarne,
bogatne družine in javne hiše v
Jošivari. Kajti moralni pojmi na
Niponskem so drugačni kot pri
nas, vendar je verjetno, da se
mного deklet vda v takšno uso-
do, samo da zadovolji družinske-
ga očeta in reši prezadolženo
kmetijo pogube. Navadno prej-
me družinski oče za deklo 1000
jenov takoj na roko, ta pa osta-
ne pri kupci toliko časa, da od-
služi. Velik del teh deklet izu-
bi svojo mladost, preden pri ni-
škem socialnem stanju prostitu-
cijskih doaluzi.

Posebno mnogo niponskih de-
klet se udinja čez zimo v tekstil-
nih tovarnah. Družina prejme
navadno 20 jenov takoj izplača-
nih, deklo jih čez zimo odsluži
in poleg prehrane ter obleke še
kaj prištedi, preden se vrne na
pomladna dela domov. Tudi kme-
čki mladenič beže z rodne grude,
ki jih ne more rediti. Delo doma
prepuste ženskam ter gredo za
kruhrom v tovarne, največ pa v
severna ribiška okrožja, kjer si
prištedijo vsaj nekaj denarja in
za silo prehranijo.

Država se trudi, da bi z usta-
navljanjem manjših tovarn in e-
lektričnih naprav na deželi ubla-

čila beg z zemlje. Toda uspehi so
majhni in križa na Niponskem je
v marsičem podobna oni v Zedi-
njenih državah, kjer je kmet tu-
di postal žrtev prevelike indus-
trializacije. V obeh državah no-
si kmet breme zadolžitve. Ni-
panski kmet nudi povrh še do-
mači industriji možnost cenene
proizvodnje, a katero poplavlja
svet. Če računamo, da se nipo-
nski narod množi vsako leto za en
milijon ljudi, čaka vodje ototske-
ga carstva v pogledu okrepitev
poljedelskega stanu še težka na-
loga. —lne.

Organiziranje brezposelnih v Akronu

Kampanja unije kavčukarskih delavcev

Akron, O. — (FP) — Urad-
niki unije kavčukarskih delav-
cev so naznanili splošno kam-
panjo, da potegnajo brezposelne
delavce v organizacijo. Nazna-
nilo je bilo objavljeno po konča-
nju spora med unijo in Good-
year Tire & Rubber Co. Spor je
nastal, ko je kompanija začela
odpuščati delavce in s tem iz-
stavala sedečo stavko.

Ta stavka je prišla kampa-
nijo na revizijo stališča, ki ga je
prvotno zavzela, da ne more biti
diskusij o odslavitvah delavcev.
V spor med unijo in kompanijo
je posegel James P. Miller, po-
krajinski direktor federalnega
delavskega razsodišča. Na se-
stanku med unijami voditelji
in predstavniki kompanije so
slednji obljubili, da bodo upošte-
vali starostne pravice delavcev,
ako bo pomanjkanje naročil za-
htevalo nadaljnje redukcije.

Uradniki unije so izjavili, da
je bila sedeča stavka protest
proti odpuščanju delavcev v me-
stu, ki ne daje podpore brezpo-
selnim. Iz tega razloga so se lo-
titi naloge organiziranja brezpo-
selnih delavcev. Sodelovali bodo
z drugimi delavskimi organiza-
cijami, ki pritiskajo na državno
in federalne avtoritete, da pre-
vzamejo oskrbo brezposelnih, ki
ne morejo dobiti zasluska v pri-
vatnih industrijah.

Južna Afrika odpovedala pogodbo z Italijo

London, 1. dec. — Vlada Juž-
noafriške unije je uradno nama-
nila, da ne bo več obnovila petlet-
ne pogodbe z Italijo glede plozbe
med Genova in pristanišči Južne
Afrike. Po tej pogodbi Južna A-
frika plačuje Italiji letno \$750,-
000 za dovažanje blaga na Itali-
janskih parnikih. Varok je, ker
so italijanski parniki prepočasn
in imajo slab oblaževalni sistem
za adde. Angleške parobrodne
družbe so vselej tega sklepa juž-
noafriške vlade.

Agitirajte za Prosveto!

Prijatelje iger in petja, od blizu in daleč, vabimo na
DRAMATIČNO PRIREDITEV DRUŠTVA "LILJA"
v Milwaukee, Wis.
v nedeljo 5. decembra
v South Side Turn dvorani
Popoldne ob 3. uri otroški program in igra:
"THE WRONG BABY"
Zvečer ob 7:30, 4-dejanska veseligrta:
"MICKI JE TREBA MOŽA"
88krat na odru v Sloveniji v enem letu.
Vstopnina 30c v predprodaji, pri vratih 40c
Okusna večerja, ples.

Dospela je iz Ljubljane nova zaloga
pristnega "Bahovec" PLANINKA GRJA
Neprekosljivo zdravilo je za čaj zoper uštesnja, kašelj,
ledvje, jeter in žolča ter črevesja. Urejuje in strjuje kri ter
se rabi še posebno uspešno pri ženskih boleznih in težavah
v času menstruacije ter v prehodnih letih. Planinka krep-
celo telo in vam pomaga do novih moči in energije. (Bahovec
Planinka dobiha v Ameriki edino pri nas. Cena je skup-
no s poštnino \$1.00 štaklja, 3 ški: \$2.00.

MARIA-CELSKE ŽELOČNE KAPLJICE v stekli. po 60c, in veliko po \$1.40.
ŠVEDSKE KAPLJICE, najboljša tonika zoper oslabelost. Mala stekli. 60c,
velika \$1.40.

KAMELICE, TAVZENTROŽE, ENCIJAN, HYOSČ in nad 50 drugih vrst
Knapovih zdravilnih zdravil kakovostne splošno uporabljajo slovenski narod,
dobito vsake pri nas v paketi po 25c in 50c.

PRATIKE za leto 1936 smo tudi sprejeli. So jako zanimive ter vam jih
priporočamo. Cena skupno s poštnino samo 25c komad.

STEVE MOHORKO CO.
704 SOUTH 2nd STREET MILWAUKEE, WIS.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opicem — Prevodil Vladimir Levčič

"Joj, saj bom povedala, joj, dragi Dmitrij Fjodorovič, takoj povem vse, ničesar ne bom utajila," se je v smrtni strahu usulo iz Fenje. "Pejčala se je v Mokroje k oficirju."

"H kakemu oficirju?" je vplil Mitja.
"K prejšnjemu oficirju, k tistemu, svojemu prejšnjemu, ki ga je imela pred petimi leti pa jo je zapustil in odšel drugam," je zablebela Fenja kakor preje.

Dmitrij Fjodorovič je umaknil roke, s katerimi jo je stiskal za grlo. Smrtno bled in brez besede je stal pred njo, toda po njegovih očeh je bilo videti, da je mahoma vse uganil, da je že ob prvi besedi uganil vse do poslednje pičice in da mu je vse jasno. Uboga Fenja seveda v tem trenutku ni utegnila gledati na to, ali jo je razumel ali ne. Kakor je sedela na skrini, ko je on planil v kuhinjo, tako je ostala tudi zdaj, vsa tresoč se, z rokami iztegnjenimi predse, kakor bi se hotela braniti; kar odreenela je v tem položaju. Preplašena, od strahu razširjene zenice njenih oči so se nepremično upirale vanj — Mitja pa je imel vrhu tega kakor nalašč obe roki okrvavljeni. Spotoma, ko je tekkel, se je najbrže z njima dotikal čela, ko si je brisal pot, tako da so mu ostale na čelu in na desnem licu rdeče maroge razmazane krvi. Bati se je bilo, da dobi Fenja vsak trenutek histeričen napad; stara kuharica pa je bila skočila pokoncu in je gledala kakor blazna, toliko da se je še zavedala. Dmitrij Fjodorovič je stal nekaj časa na mestu, potlej pa se je mehanično spustil zraven Fenje na stol.

Sedel je in težko bi bilo reči, da je kaj premišljeval; nekam prestrašen je bil, prav kakor da ga je nekaj omamilo. A vse je bilo jasno kakor beli dan: ta oficir — Mitja je vedel zanj, dobro je poznal vso historijo, poznal jo je iz Grušenjkinih lastnih ust ter vedel, da ji je pred mesecem dni poslal pismo. Mesec dni, ves mesec dni se je tedaj pletla ta stvar v najgloblji tajnosti, prav do sedanjega prihoda tega novega človeka, in on ni niti mislil nanj! A kako je bilo mogoče, le kako je bilo mogoče, da ni mislil nanj? Kaj je bilo krivo, da je takrat kar tako pozabil na tega oficirja — pozabil skoro že tisti mah, ko je zvedel o njem? To vprašanje je stalo zdaj pred njim kakor nekakšno čudo. In on je z grozo strmel v to čudo, bogme z grozo, kar mrzla ga je obilval od nje.

A v tem je jel zdajci tiho in krotko govoriti s Fenjo, kakor mirno in prijazno dete, prav kakor da je čisto pozabil, kako jo je pravkar prestrašil, razžalil in izmučil. S silno, v njegovem položaju kar čudno natančnostjo jo je jel izpraševati. In Fenja, dasi prepadeno zrla na njegove okrvavljene roke, mu je jela vendar takisto s čudovito ustrežljivostjo in nagljo odgovorjati na vsako vprašanje; zdelo se je, da se ji kar mudi, da bi mu "do pičice" razložila vso resnico. Po malem je jela celo z nekako radostjo pojasnjevati vse podrobnosti, nikakor ne zato, da bi ga mučila, ampak s kačevitim, odkritostnim prizadevanjem, da mu ustreže. Do najmanjše podrobnosti mu je opisala tudi ves današnji dan, kako sta se oglašila Rakitin in Aljoša, kako je ona, Fenja, stala na straži, ko se je gospodična odpeljala, in kako je Grušenjka skozi okence zaklical Aljoši, naj pozdravi njega, Mitjenko, in mu sporoči, naj bi se "večno spominjal, kako ga je ljubila v tisti kratki uri." Ko je Mitja začel o tem pozdravu, se je zdajci nasmešnil in na bledih licih mu je zalarela rdečica. In tisti trenutek mu je dejala Fenja, ki se ni mahoma prav nič več bala zaradi svoje radovednosti:

"Kake roke pa imate, Dmitrij Fjodorovič, vse krvave so!"

"Da," je mehanično odvrnil Mitja; raztreseno pogledal na svoje roke in obenem že tudi pozabil nanje in na Fenjino vprašanje. Spet se je pogreznil v molk. Dvajset minut je bilo že

prešlo, odkar je bil pritekel v kuhinjo. Pravkaršnji strah ga je bil minil, a za to je bil očitno že ves v oblasti nekakšne nove, neupogljive odločnosti. Iznenada je vstal ter se zamisljeno nasmešnil.

"Kaj se je zgodilo z vami, gospod?" je izpregovorila Fenja in spet pokazala na njegove roke. Njen glas je bil sočuten, kakor da je zdaj ona tista, ki mu je najbližja v njegovem gorju.

Mitja se je spet ozrl na svoje roke.
"To je kri, Fenja," je izpregovoril, gledaje jo s čudnim izrazom v očeh, "to je človeška kri in — Bože moj, zakaj je bila prelita! Toda ... Fenja ... tam je nekakšen plot (gledal jo je, kakor bi ji zadajal uganke), visok plot, kar strah ga je pogledati, toda ... jutri ob razsvitku, ko 'solnce vzleti', bo Mitjenka preskočil ta plot ... Saj vem, da ne razumeš, Fenja, kakšen plot mi je na umu, nu, pa nič ne de ... In zdaj z Bogom! Ne bom je motil, odstranim se, umel se bom odstraniti. Živi, radost moja ... eno urico si me ljubila, pomni zdaj Mitjenko Karamazova vse svoje žive dni ... Saj pomniš, kako me je zmerom imenovala Mitjenko, jeli?"

S temi besedami je mahoma odšel iz kuhinje. Fenja se je tega odhoda skoro še bolj ustrašila nego preje, ko je bil prihrumel in planil nad njo.

Natanko deset minut po tem je prišel Dmitrij Fjodorovič k tistemu mlademu uradniku, Petru Iljiču Perhotinu, kateremu je bil nedavno zastavil pištolo. Ura je bila že pol devetih in Pjotr Iljič, ki se je doma napil čaja, je bil pravkar iznova oblekel sukno, da bi odšel v gostilno k "Prestolnici" igrati na biljard. Mitja ga je prestregel, ko je šel odhajal. Ko ga je zagledal s takim okrvavljenim obrazom, je kar zakričal:

"Og, nebeški! Kaj pa je z vami?"

"Oh, kaj," je naglo izpregovoril Mitja, "po svoje pištolo sem prišel, prinesel sem vam denar. Z največjo hvalečnostjo. Mudi se mi, Pjotr Iljič, prosim vas, brzo."

Pjotr Iljič je strmel vse bolj in bolj: v Mitjevih rokah je bil zdajci zagledal šop denarja, in kar je bilo glavno, Mitja je držal ta šop in vstopil z njim tako, kakor nihče ne drži denarja in ne pride z njim v hišo: vse bankovce je imel v desni roki, prav kakor da jih hoče pokazati, tako naravnost jo je izstrel pred seboj. Deček, uradnikov sluga, ki je bil srečal Mitjo v predsobju, je potlej pripovedoval, da je že v predsobju stopil takoj z denarjem v rokah in ga je moral po tem takem že po ulici ves čas nesti pred seboj v desnici. Bankovci so bili sami mavričasti stotaki, z okrvavljenimi prti je stikal ves šop. Pjotr Iljič je kasneje, na poznejša vprašanja oseb, ki so se zanimalo, koliko je bilo denarja, izjavil, da ga je bilo na oko težko prešteti, morda sta bila tisočaka, morda trije, toda šop je bil velik in debel. Dmitrij Fjodorovič sam pa je bil — tako je pozneje tudi on izpovedal — "takisto nekam ves iz uma, toda ne pijan, ampak baš nekako v nekakšnem zanosu, zelo razmišljen, obenem pa tudi nekam zbran, prav kakor bi na vso moč nekaj premišljeval, pa se ne bi mogel odločiti. Hitel je zelo ter odgovarjal resko in sila čudno, kak trenutek pa spet ni bil videti žalosten, ampak zelo vesel."

"Kaj pa je z vami, kaj pa je zdaj z vami?" je spet vzkričnil Pjotr Iljič, prepadeno ogledujoč gosta. "Kako ste se tako okrvavili, ali ste mar pali ali kaj, pogledjte!"

Prijel ga je za komolec in ga postavil k zrcalu. Ko je Mitja zagledal svoj s krvjo omadeževan obraz, se je zdrnil in srdito nagrbnil čelo.

"Eh, vraga! Še tega je bilo treba," je jezno zagodrnjal, naglo preložil bankovce iz desne v levo roko in krčevito potegnil rutico iz žepa.

(Dalje prihajajo.)

nekaj zrelih aliv je tisti mah kapnilo na tla in prikazal se mi je nasmešljan obraz ruskega podčastnika. Smejale so se tiste njegove majhne oči, smejal se je ves obraz. In prvo, kar je povedalo to naše nepričakovano svidenje, so bile Rusove besede:

"Ne boj se!"

Ta je bila pa zares lepa! Avstrijska patrulja v alivah, ruska patrulja v alivah, oba voditelja sovražnih si patrulj vis-a-vis na drevesu, a vse puške prislone ne spodaj od deblih.

"Fantje!" sem pozval svoje. "Z Rusi smo skupaj."

"Tak, tak, Rusi!" je neznanosko zadovoljno pritrdil oni moj nasmešljivi sosed na prvi siliv. Prvikrat v svojem življenju je menda zagledal Avstrijca prav od blizu, pa ni in ni mogel prav pojmiti, kako je mogoče, da razume naš jezik.

Prvo, kar se je zdaj zgodilo, je bilo tole: kakor na eno samo suho povelje smo poskakali z dreves. Nihče izmed nas ni popadel za puško. Ogledovali smo se in se šteli. Kakor stari znanci smo se približali drug drugemu, — ruska patrulja je bila v večini! Nas je bilo dvajset, onih pa petnajst. Njihov starši, s katerim sva se bila spoznala v krošnjah, je takoj pristopil k meni, bil je Goljat nasproti Davidu, pa tudi ostali pripadniki ruske patrulje so bili pravcati orjaki nasproti našim stajerskim molojcem. In zdaj se je pričelo parlamentiranje: kdo se bo komu dal ujeti! Govorili smo in govorili, klatili z rokami, zavijali vsak po svoje, dokler si nismo toliko razjasnili pojmov, da so oni večji del Sibirjaki, ki nečajo nikomur nič hudega in da smo mi nekakšni Slovenci, Slavjani — Germani njet! — in so nas gledali kakor sedmo čudo.

"Vot!" — je načel starši, vodja potrole, in smo ga vsi prav dobro razumeli. — "Kako ravna jo v Avstriji z ujetniki? Ali je res, da jih koljejo in človeško meso jedo?"

"No, tisto že ne bo res," smo odgovorjali v en glas, "jedo jih že ne, čeprav to nekatere prasec med nami!"

Toda določneje pa res nismo mogli povedati, kaj in kako ravna jo v avstrijskih taboriščih z ujetniki. Saj se je vendar šele pričelo. Videli smo, da so Sibirjaki sicer voljni oditi z nami v ujetništvo, toda skrbelo jih je, skrbelo. A mi smo se spogledovali in se spoznavali, da ne bi bilo napak, če rajši gremo mi pogledat v daljno Sibirijo.

"Kako pa v Rusiji ravna jo z ujetniki?"

No, tudi oni nam niso mogli povedati nič določnega. Odkar se je končalo pri Port Arturju, so rekli, ni imela Rusija več vojne, pa je težko povedati, kako zdaj ravna jo z ujetniki. Prijazno jih gotovo ne gledajo, ko se pa po vsej Rusiji čujejo strašne reči, kakšne zverine so Germani in Avstrijci.

"Kako torej?" sem silil k odločitvi.

Starši pa je bil neodločen. Pravi dobrodušen Sibirjak. Pomisljal je sem in tja in naposled rekel:

"Nas je več, spodobilo bi se, da greste vi z nami."

"Saj bi," sem odsekal. "Ko pa ne veste nič pametnega povedati, kako je pri vaši!"

Gledal smo se in se smejali. Naenkrat pa sva s staršim prešla v razgovor, zakaj smo se znašli tu gori v slivniku. Polzvedovalna patrula pač, kakor mi. Kazal mi je z desnico tja dol na drugo stran, kjer se je v nedogledni globeli razprostiral košat, prostran gozd lhatovcev.

"Tam notri v gozdu počiva naša brigada. Dva polka. Brez skrbi smo, tam smo dobro skriti. Samo pri robu gozda so postavljene straže, morda kdo zdajle izza debla gleda semkaj. Umaknimo se v slivnik! In kaj ste hoteli vi povedati?"

"Kaj? Kje ste in koliko vas je. Mi se umakamo pred vami, čeprav smo v premoči. Vsa naša divizija je na tej strani, takisto v gozdovju. Šestindeseta divizija. Naša brigada je osemindvajset, naš polk sedemdesetdeset."

Starši si je hitel nekaj beležiti, a kolikor sem razbral po številkah, je beležil vse napak. Ko je zataknil notes v žep sive frontne jopice, je rekel:

"Kaj zdaj? Odločiti!"

In sem odločil:

"Vi greste svojo pot nazaj k brigadi, mi gremo na to stran, k diviziji. Puške z jermeni na lažet, cevi k tlom. Tako, razumeli?"

"Harašo!"

Pritrdila je vsa ruska patrulja, pritrdilo so tudi moji fantje. Stopili smo vsak do svoje puške in ko so zabingljale na jermeni, smo si z Rusi segli v roke:

"Zdravstvujte!"

Potem smo šli vsak svojo pot. Ne en strel ni padel na nas, saj ni mogel, kajti med našim gozdom in med onim na ruski strani je bila vzboklina, dolg greben, ki je zatiral razgled z obeh strani. Samo tam gori pri osamljeni domačiji, kjer smo bili v slivah, se je videlo razločno na obe strani. Kdor osvoji ono postojanko, bo gospodar pokrajine.

Javil sem tako svojemu stotniku. Povedal sem, da bodo Rusi bričali še do večera zasedli gričevje in da je najbolje, če vsa divizija krene dalje po poti, ki jo je že od prvih dni vojne nastopala zmagovalna avstrijska vojska: dalje nazaj v gališko deželo! ...

Ne stotnik ne štab se nista mogla načuditi mojim zanesljivim podatkom. Umaknili smo se in kmalu potem mi je stotnik pripel veliko srebrno medaljo za hrabro zadržanje pred sovražnikom ...

Fantek je umrl

V amsterdamski založbi Alberta de Langeja je pravkar izšla v nemščini knjiga "Mladina brez Boga" izpod peresa madžarskega pisatelja Odonu Horvatha: nenavadno napeta kriminalna zgodba, zraven pa — dokaz, da jo je prvi pesnik napisal — polna vere in upanja v lepšo bodočnost. Povest se odigrava v današnjem času, zato ni brez politike, je pa brez sovražnosti. Glavni junaki so učitelji in njegovi učenci. Iz knjige povzemamo poglavje "Nogometni vratar".

Moja gospodinja je bila zelo razburjena.

"Neki gospod je prišel," je rekla, "Odvodil sem ga v salon."

Stopil sem v salon. Tamkaj je stal poleg klavirja majhen skromen mož in listal po glasbenem albumu. Nisem ga koj spoznal. Imel je vnete oči.

"Ponočjak," me je prešinilo.

"Ali je morebiti jokaj?"

"Gospod učitelj," je dejal.

"Morate mi pomagati. Zgodilo se je nekaj hudega! Moj sin bo umrl!"

"Ni mogoče!"

"Da. Pred osmimi dnevi se je na nogometni tekmi na stadionu hudo prehladil. Zdravnik meni, da bi ga lahko rešil samo še čudež, toda čudežev ni, gospod učitelj. Mati ne ve še nič. Ne upam se ji povedati. Sin je le še malokdaj pri zavesti. Skoraj neprestano se mu blede. In kadar je pri zavesti, takrat si vselej tako želi nekoga videti ..."

"Mene?"

"Ne vas, gospod učitelj. Nogometnega vratarja bi rad videl. Tistega, ki je zadnje nedeljo ba je tako dobro igral. Ta je edini njegov vzor! Ali mogoče veste, kje bi ga dobili? Morebiti bi prišel, če bi ga prosili?"

"Vem, kaj stanuje," sem odgovoril. "Govoril bom z njim. Pojdite lepo domov, vratarja bom že jaz pripeljal."

Odšel je. Urno sem se oblekel in sem tudi sam odšel. K nogometnemu vratarju.

Stanoval je v sosesčini. Poznal sem njegovo sportno trgovino. Vodila mu jo je njegova sestra. Bila je nedelja in zato je bilo zaprto. Vratar je pa stanoval v tretjem nadstropju iste hiše.

Pravkar je zajtrkoval. V njegovi sobi je bilo vse polno trofej. Takoj je bil voljan iti z menoj. Pustil je celo zajtrk in je kar zdriljal pred menoj dol po stopnicah. Najel je avtomobil in ni dovolil, da bi jaz plačal.

Pri vratih naju je sprejel oče. Videti je bil še manjši.

"Ni pri zavesti," je tiho rekel. "In zdravnik je pri njem. Toda vseeno vstopita, gospoda. Najlepša hvala, gospod vratar!"

Soba je bila zastrta in v kotu je stala široka postelja. Tamkaj je ležal. Njegova glava je bila zaripla in tedaj sem se spomnil, da je bil najmanjši v razredu. Tudi njegova mati je bila majhna.

Vratar je bil velik. V sedregi

je obstal. Tu je torej ležal eden izmed njegovih najvnetejših častikov. Eden izmed tistih tisočev, ki so mu ploškali, ki so najbolj kričali, ki so poznali njegov življenjski, ki so ga prosili za podpis, ki so tako radi sedeli za njegovim golom in ki jih je moral reditelj zmerom znova odganjati. Tiho je sedel poleg postelje in ga je gledal.

Mati se je sklonila nad posteljo. "Heinrich," je rekla, "golman je prišel."

Dečko je odprl oči in je uzrl vratarja.

"Kako lepo!" se je nasmešnil.

"Prišel sem," je dejal vratar, "ker si me hotel videti."

"Kdaj boste igrali z Anglijo?" je vprašal fantič.

"Sam Bog vedi", je menil vratar. "V nogometni zvezi so si zastran tega navzkriž, pa tudi terminov ni pravih. Mislim, da bomo prej igrali še s Škotsko."

"S Škoti bo lažje ..."

"Oho! Škoti izredno hitro streljajo in iz vsakega položaja."

"Pripovedujte, pripovedujte!"

In vratar je pripovedoval. Govoril je o slavnih dobljenih zmagah in o nezaluzenih porazih, o strogih sodnikih in o nezanesljivih stranskih sodnikih. Vstal je, vzela dva stola, naznačil z njima gol in mu ponazoril, kako je nekoč odbil dve enajstmetrovki drugo za drugo. Pokazal je brazgotino na čelu, ki jo je bil dobil v Lizboni pri neki vratomolni obrambi. In govoril je o daljnih deželah, kjer je branil svoje svetilke, o Afriki, kjer sede Beduini s puškami med gledalci, in o lepem otoku Malti, kjer imajo

Ali ste naročili na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri ansementu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člani S.N.P.J. List Prosveta je vaka lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad imel list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul. državo in Kanado \$6.00	Za Cicezo in Chicago je ... \$7.50
1 tednik in ... 4.80	1 tednik in ... 6.30
2 tednika in ... 8.80	2 tednika in ... 11.00
3 tednika in ... 12.80	3 tednika in ... 16.50
4 tednika in ... 16.80	4 tednika in ... 21.00
5 tednikov in ... 20.80	5 tednikov in ... 25.50

Za Evrope je ... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli pred od druzine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral listi član in dotična družina, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nasnaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo smisliti datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2687 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime Čl. družina št.

Naslov Čl. družina št.

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) Čl. družina št.

3) Čl. družina št.

4) Čl. družina št.

5) Čl. družina št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-39 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojasnila

D. Ravljen:

Vojna v slivah

Je pa še bil spet enkrat natak-njen ta naš Lončarjev Pepe, ki se je pretokel skozi vojno od prvih prask do poslednjih porazov. Bilni smo v pomenkih na sam mirnovni dan, spominjali smo se tega in onega pripetljaja iz krvave dobe, pa se je Lončarjev naršil:

"Neumnost vse skupaj, le ne vem, kaj imajo ljudje zoper vojno. Ali ni bilo tudi veselo?"

Nihče izmed nas ni ugovarjal. Zakaj je, kadar ga useka njegova muha! Vedeli smo: zdajle bo Pepe povedal eno izmed svojih neštetihih prigod z ruske ali italijanske fronte. Nismo ga podrezali, ne. Prav naš molk ga je bodril, da je začel:

— Koliko mi je pa bilo — dvajset let, ne več! Dobro pomnim: petindvajsetega avgusta 1914. Tostran Przemyslanov. Kot enoletni prostovoljec, korporal, sem bil dodeljen celjskemu 87. pešpolku. Mesec dni vojne, mesec dni na umiku pred Rusi. Polk je ležal globoko v gozdu, pa me pošlje stotnik tisto jutro na pa-

truljo. "Na, enajst mož, mladenič, pa se splazi na tistole vrhove in poglej, če so nam Rusi že za petami!" ... Pojdimo v bojem imenu! Enajst mož odberem samih spodnještajerskih korenjakov. Slovencev, kako pa. To so še bili rodovi! ... Gališka zemlja se je pred gozdom nalahno vzpenjala pa spet padala. Na vrhu gričevja je bila osamljena kmetija, zapuščena, razpadajoča. Krono grička je pa obrasčal gost, velik slivnik. Same krašne alive. Zorelo je, dišalo, mahnilo z dreva. Sočni sadeži so pridno obletavale neštete ose.

Preden smo se kaj pošteno razgledali — še na pamet nam ni padlo, da utegnejo biti Rusi tam dol v gozdu — so mi fantje že pobegnili v alive. Na mojo dušo, da povem: kakor opice so planili vsak v svoje drevo. Naposled še jaz prisloneh puško ob precej zajetno deblo, že bolj tam sredi slivnika, in se povzpem v veje. Sem rekel: pa dajmo malo cesarja in generala goljufati! Fantje v smeh. Kresali smo dom-vitpe. Prijazni sadovnjak nam je sredi vojne naenkrat vrnil idilo domače, slovenske vasi. Pa smo obrli in zohali in se sme-jali — še malo je manjkalo, pa

bi zapeli kakšno aromešno prieko ali savinjsko. Znali smo jih sadosti.

Naenkrat — dolg zategel žvižg. Kakor kanja. Pa prav v bližini.

"Kdo je zažvižgal?"

Nobenega odgovora.

"Kdo je zažvižgal, vprašam! Strela, nikar ne uganjajte neumnosti!"

"Jaz ne!" — "Jaz ne!" — "Jaz tudi ne!" — so padali odgovori z bližnjih dreves.

No, pa smo mirno dalje obrali slive. Aramov France, razen mene najmlajši v patrulji in pri četi, je ravno pripovedoval, kako se je nekoč na bojišni poti našel tujih sliv in se potem napil vode, pa kako ga je dajalo, kakor da bi mu čreva šlemali ... Naenkrat spet dolg, zategel žvižg.

"Na mojo dušo," sem kriknil, bil sem zares hud. "Kdo pa žvižga? Kdo je tisti norec, vprašam!"

Pa smo se spet pričeli in se zibali v krošnjah. Ta ne, pa oni ne, nihče do poslednjega ne. Ko sem tako razgrinjal veje, sem pogledal še dalje po sadovnjaku — in glej, tudi na sosednji slivi, sredi sadovnjaka, so se razgrnile goste veje v zeleni krošnji,